

Az erdőgazdálkodás indikátorai

Mind a társadalom, mind a politika részéről egyre hangsúlyosabb igény, hogy az erdők állapotát és az erdőgazdálkodást számszerűsíthető mérőszámok alapján lehessen megítélni. Az Európai Erdők (Forest Europe) és az ENSZ Élelmészügyi és Mezőgazdasági Szervezete (FAO) együttműködve számos ilyen indikátort dolgozott ki, amelyek aktuális értékeiről évente európai és világszintű adatgyűjtés folyik. A legfrissebb, a tavalyi év során összeállított statisztikák – előre modellezést alkalmazva – az erdők 2020. évi állapotára vonatkoznak. Ebben a kiadványban egyes mérőszámok hazai értékeit bemutatva kívánunk az olvasó számára képet nyújtani a magyar erdők jelenlegi helyzetéről. Az ismertetett indikátorokhoz kapcsolódó részletes módszertani leírások a nevezett szervezetek honlapjain érhetők el: <http://www.fao.org/forest-resources-assessment/en/> <https://foresteurope.org/publications/#1471590853638-cbc85f9c-8e6e>

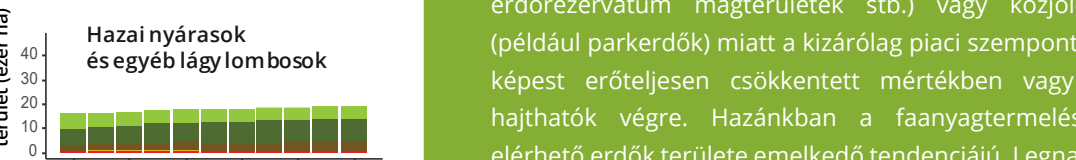
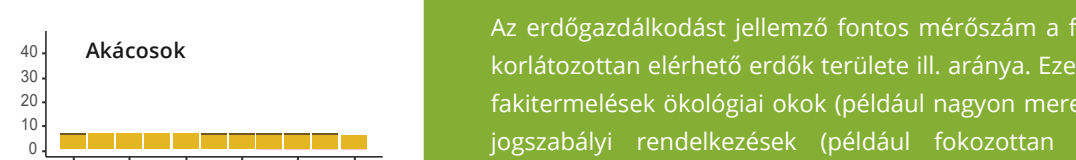
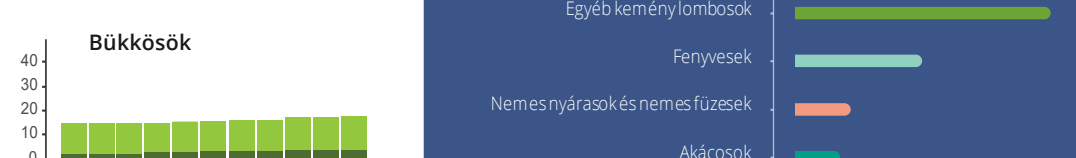
Összefoglaló adatok

KATEGÓRIA	MÉRTÉKEGYSÉG	TERÜLET
Nyilvántartott terület	ezer ha	2054,3
ebből állami tulajdon	ezer ha	1155,1
községi tulajdon	ezer ha	20,1
magán tulajdon	ezer ha	842,9
vegyes tulajdon	ezer ha	36,2
Erdőrészek területe	ezer ha	1938,5
Egyéb részletek területe	ezer ha	115,7
Szabad rendelkezésű erdők területe	ezer ha	13,1
Erdősültség	százalék	21,0
Élőfakészlet	millió br. m ³	393,6
Folyónövedék	millió br. m ³	13,0
Fakitermelés	millió br. m ³	7,3
ebből véghasználat	millió br. m ³	5,1
Erdőtelepítés (első kivétel)	ezer ha	1,6
Erdőfelújítás megkezdése tavárig	ezer ha	14,7
Erdőfelújítás megkezdése fokozatos felújítási eljárás esetén	ezer ha	3,8
Tárgyévben elkezdett erdőfelújítás	ezer ha	20,4
Tárgyévben befejezett erdőfelújítás	ezer ha	23,1

További erdőkkel kapcsolatos statisztikák megtekinthetők a Nemzeti Földügyi Központ honlapján (http://www.nfk.gov.hu/Magyarorszag_erdeivel_kapcsolatos_adatok_news_513)

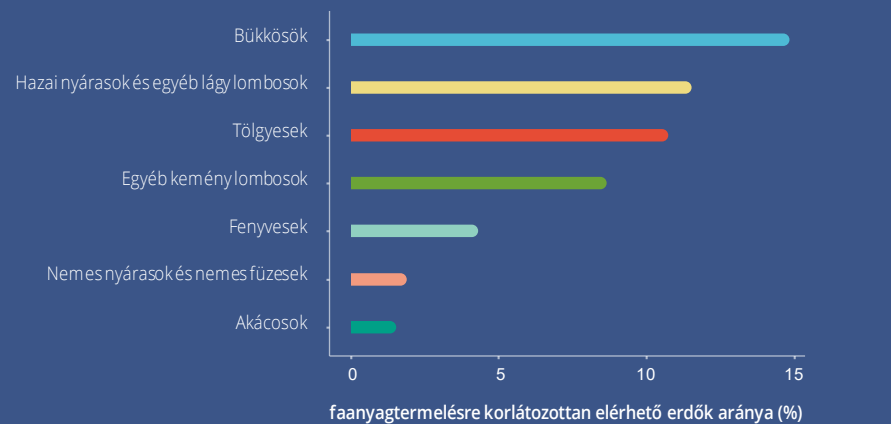
Faanyagtermelésre korlátozottan elérhető erdők

Területváltozás faállománytípus csoportonként

Terület (ezer ha)

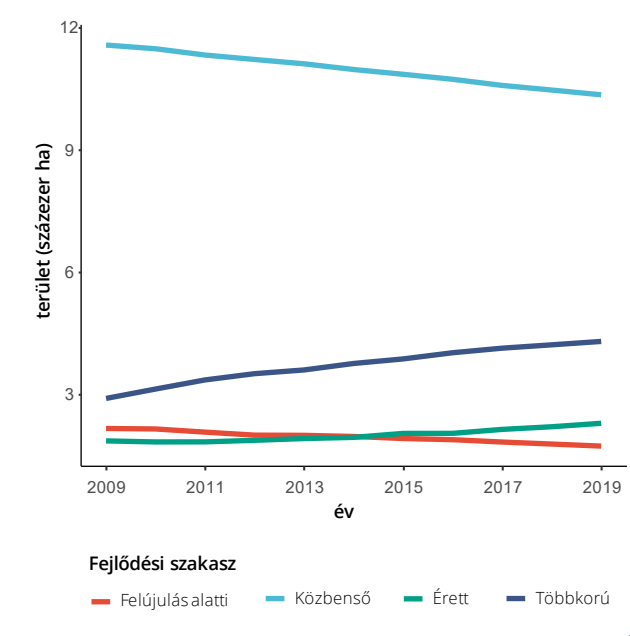
Területarány faállománytípus csoportonként

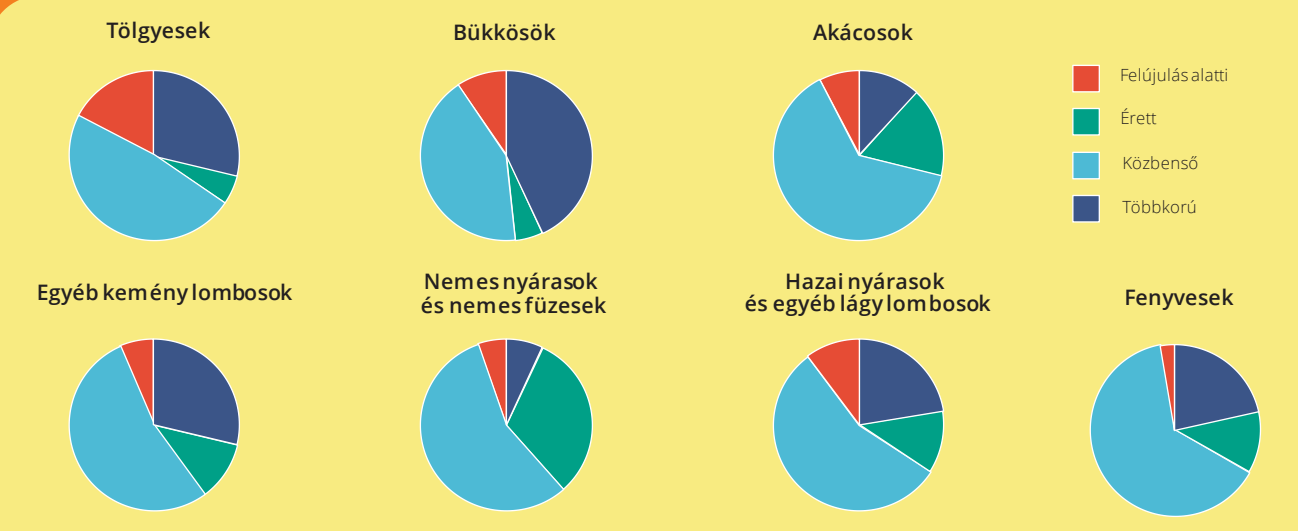
Az erdőgazdálkodást jellemző fontos mérőszám a faanyagtermelésre korlátozottan elérhető erdők területe ill. aránya. Ezekben az erdőkben fakitermelések ökológiai okok (például nagyon meredek hegyoldalak), jogszabályi rendelkezések (például fokozottan védett területek, erdőrezervátum magterületek stb.) vagy közjóléti vonatkozások (például parkerdők) miatt a kizárólag piaci szempontú gazdálkodáshoz képest erőteljesen csökkentett mértékben vagy egyáltalán nem hajthatók végre. Hazánkban a faanyagtermelésre korlátozottan elérhető erdők területe emelkedő tendenciájú. Legnagyobb arányban a bükkösök között fordulnak elő.

Az erdők fejlődési szakaszai

Területfoglalás

Megoszlás faállománytípus csoportonként

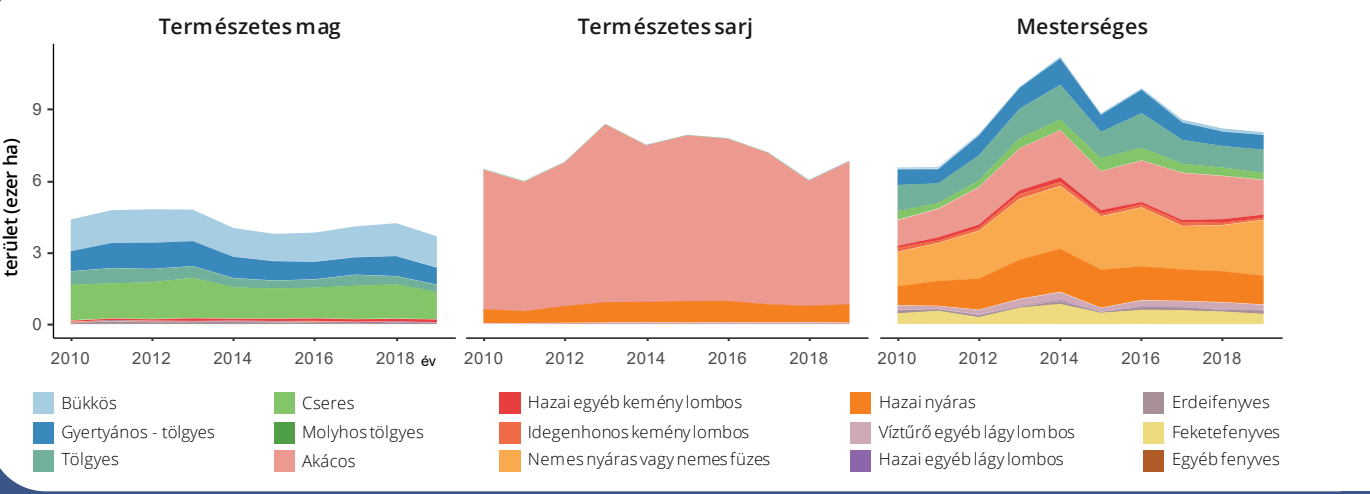

Az Európai Erdők által kidolgozott módszertan szerint azokat az erdőket tekintjük egykorúnak, amelyeknél a faegyedek közötti legnagyobb korkülönbség a vágásérettségi korhoz képest csekély mértékű, ezért az átlagos kor és a vágásérettségi kor viszonya alapján fejlődési szakaszok különíthetők el. További kritérium, hogy ezek az erdők vágásos üzeműek. Jelentős korkülönbség ill. nem vágásos üzemű esetén az erdő többkorúnak minősül.

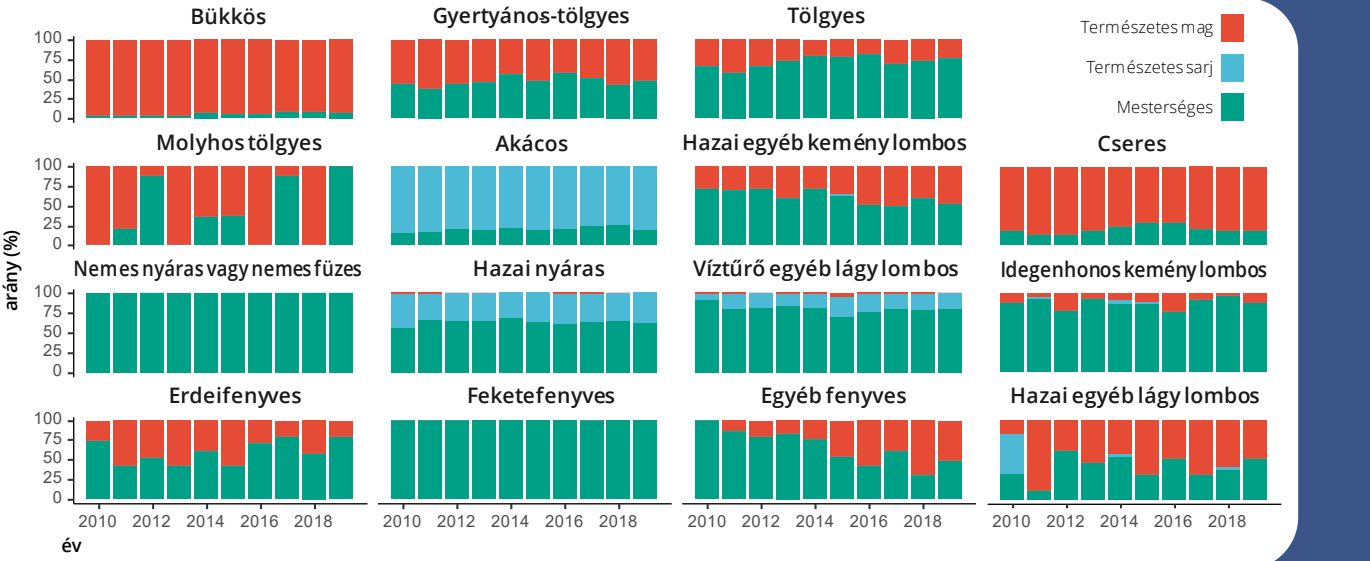
A fejlődési fázisok alapján megítélhető a faanyagellátottság hosszabb távon való biztosíthatósága. Hazánkban a közbenő fejlődési szakaszban lévő erdők magas területfoglalása garantálja a jövő nemzedékek számára a vágásérett faállományok rendelkezésre állását. Megfigyelhető emellett, hogy a többkorúnak minősülő erdők területe nő, az egykorúaké csökken. Bükköseink közel fele többkorú.

Az erdőfelújítás módja

Területváltozás célállománytípus csoportonként

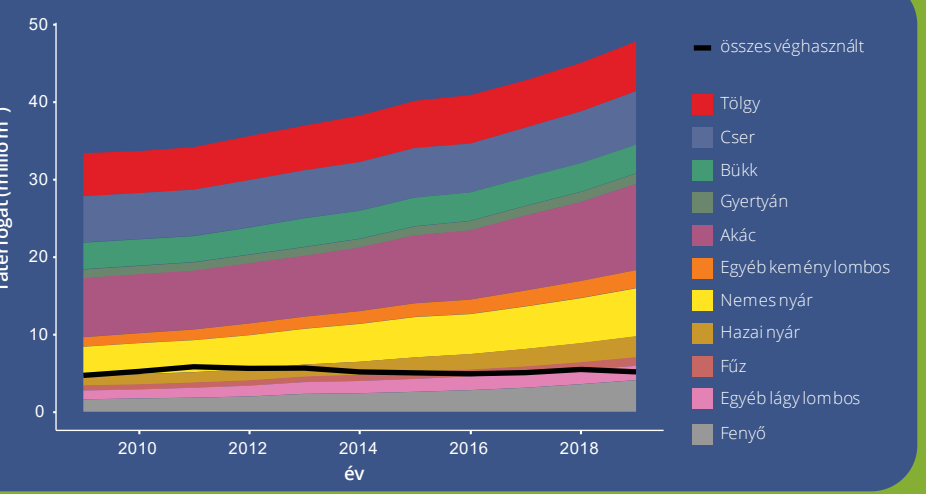
Területarány célállománytípus csoportonként

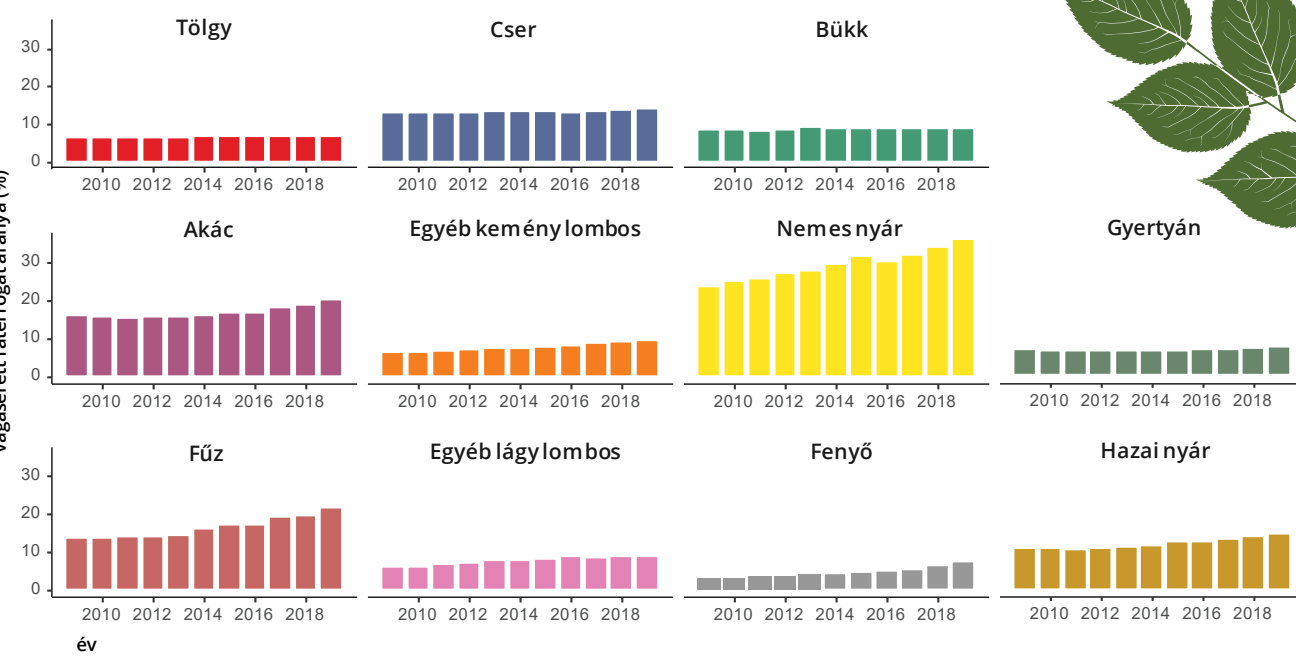
Magyarországon ahol annak feltételei adottak, ott mag eredetű természetes felújítást kell alkalmazni. A bükkösöket és a cseréseket döntő mértékben magról újítják fel, emellett gyertyános-tölgyesek esetében is ez a felújítási mód a leggyakoribb.

Véghasználatra elérhető erdők

Fafajcsoportonkénti fatérfogat

Fakészlethez viszonyított arány fafajcsoportonként

Kiadta a Nemzeti Földügyi Központ, Erdészeti Főosztály, Budapest, 2020 • Címlapfénykép: Szolnyik Csaba

Az elmúlt 10 évben a vágásérettségi kort elérő erdők fatérfogata töretlenül emelkedett. A vágásérett fatérfogat töredékét termelik ki évente. Az élőfakészlethez viszonyított arány közel állandó vagy növekedő tendenciájú. A statisztikák így arra utalnak, hogy a magyar erdőkben jelentős a tartalék fakészlet felhalmozódása.

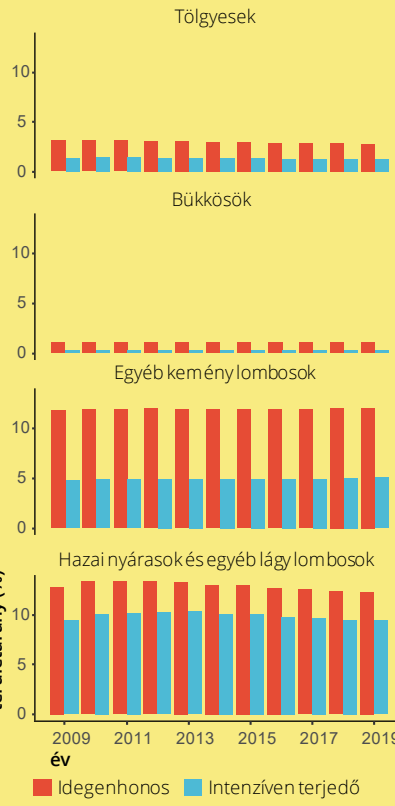
Idegenhonos fafajok területfoglalása

Területfoglalás fajokonként

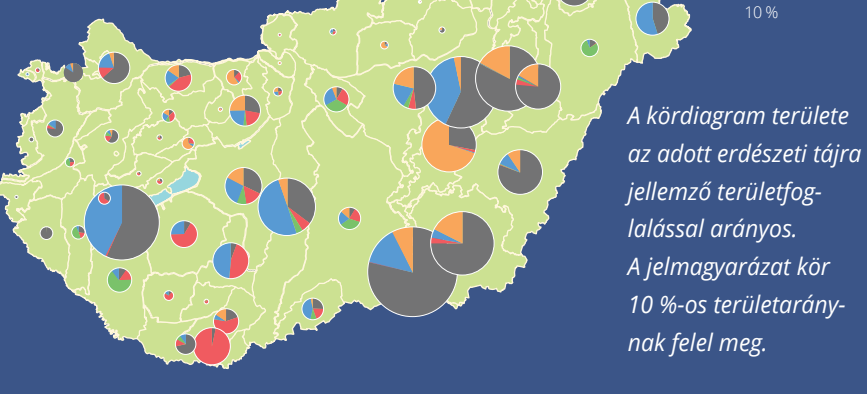

A téglalapok az akác kivételével az idegenhonos fafajok területfoglalását mutatják ezer hektárban kifejezve.

Területarány őshonos faállománytípus csoportokban

Az erdőgazdálkodást leginkább veszélyeztető fafajok területaránya erdészeti tájaként

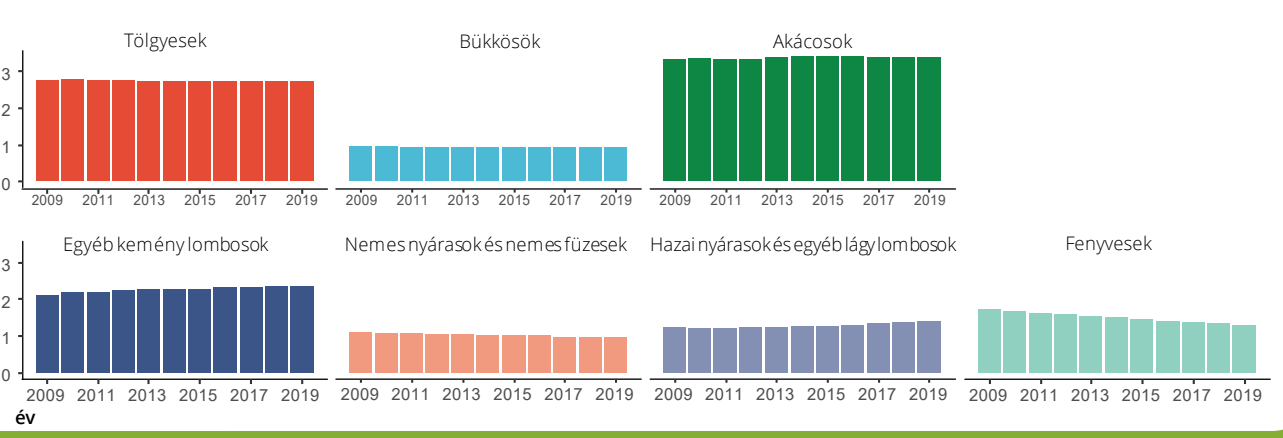

A kördiagram területe az adott erdészeti tájra jellemző területfoglalással arányos. A jelmagyarázat kör 10 %-os területarány-nak felel meg.

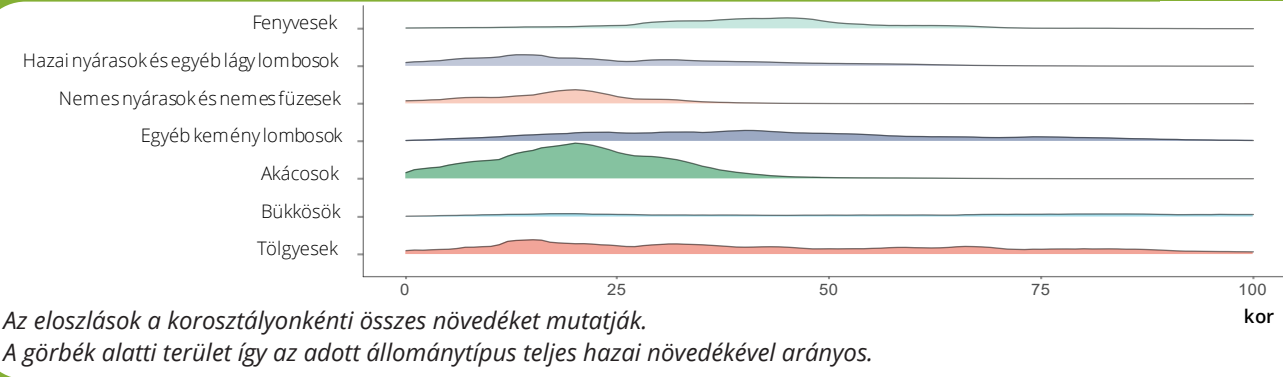
Az idegenhonos fafajok elterjedése az erdők természetességének kiemelkedően fontos mutatója. Az idegenhonos fafajokon belül megkülönböztetjük az intenzíven terjedőket, amelyek gyors terjedésük miatt erősen veszélyeztetik az erdők biológiai sokféleségét ill. az erdőgazdálkodást. A hazánkra leginkább jellemző őshonos tölgyes ill. bükkös állományokban az idegenhonos fafajok térfoglalása 5 % alatti, intenzíven terjedő fajok csak elvétve fordul elő. A jóval kisebb területen tenyésztő egyéb keménylombos, hazai nyáras és egyéb lágylombos erdőkben magasabb az idegenhonos fafajok térfoglalása, az utóbbi esetben azonban határozottan csökkenő tendenciájú. Az intenzíven terjedő fafajok leginkább az Alföldön nehezítik meg az erdőgazdálkodást.

Növedék

Faállománytípus csoportonkénti idősor

Koreloszlás faállománytípus csoportonként

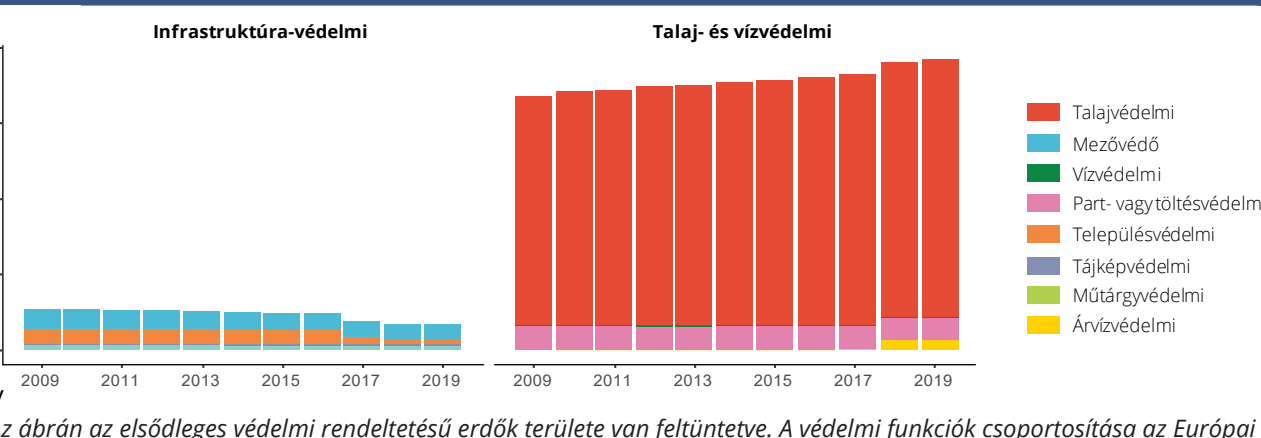

Az eloszlások a korosztályonkénti összes növekedést mutatják. A görbék alatti terület így az adott állománytípus teljes hazai növekedékével arányos.

A fenntartható erdőgazdálkodás egyik fő célja a társadalom faanyagszükségletének kielégítése, vagyis a fahozam hosszú távon való biztosítása. A hozam az erdők növekedéséből ill. annak változásából becsülhető. Magyarországon az évi növekedés az utóbbi időszakban közel állandó, 13 millió m³ körüli volt. Megfigyelhető ugyanakkor, hogy a fenyvesek növekedése kissé csökkent, az egyéb keménylombos, valamint a hazai nyáras és egyéb lágylombos állományok növekedése pedig enyhén nőtt. Míg a lassan növő tölgyesek és bükkösök növekedésének koreloszlása többé-kevésbé kiegyenlített, addig az egyéb, gyorsabb növekedésű faállománytípusok esetében inkább haranggörbe alakú. Mindkét eloszlástípus a jelenlegi fahozam, a véghasználatra elérhető fatérfogat fenntarthatóságát jelzi a lombhullató erdők esetében, hiszen a növekedés korszakkezetéből adódóan a vágásérettségi kort elérő fatérfogat az elkövetkező időszakban közel állandó, vagy egyre növekvő mennyiségű lesz. Fenyvesek esetében a 25 évesnél fiatalabb korosztály csekély növekedése miatt hosszú távon a véghasználatra fatérfogat csökkenése várható. Ennek hátterében a természetvédelmi ill. erdővédelmi okok miatt végrehajtott fenyves-lombos állománycserék állnak.

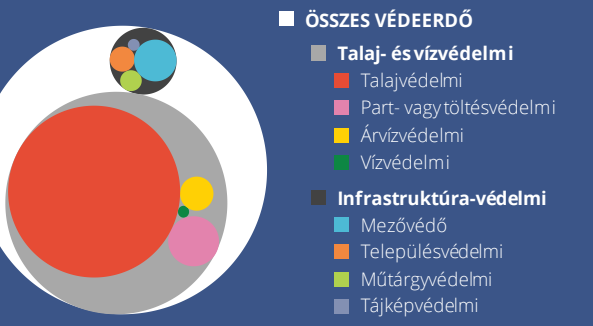
Véderdők

Területfoglalás időszora

Az ábrán az elsődleges védelmi rendeltetésű erdők területe van feltüntetve. A védelmi funkciók csoportosítása az Európai Erdők metodikáját követi.

Hierarchikus osztályozás

Az egyes osztályok mérete területarányos.

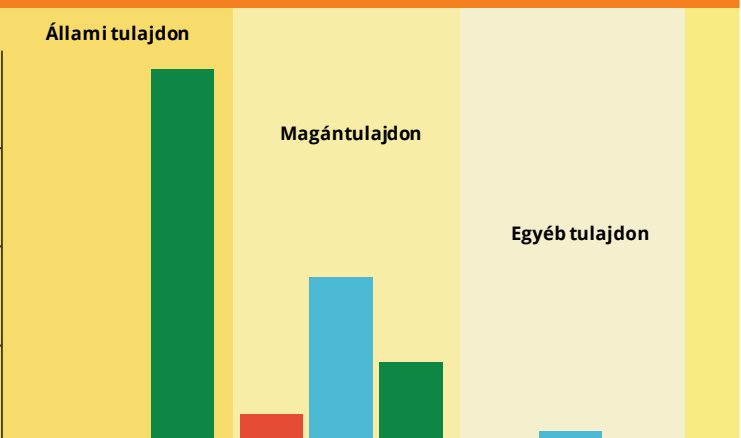
Véderdők és védett erdők

A halmazok mérete és metszete területarányos. A véderdők itt mindazokat az erdőket magunkban foglalják, amelyek elsődleges vagy további rendeltetése védelmi.

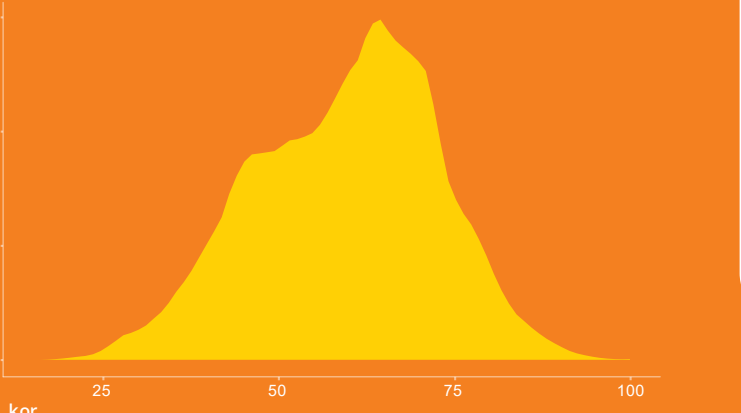
Erdőgazdálkodók

Erdőgazdálkodónkénti terület

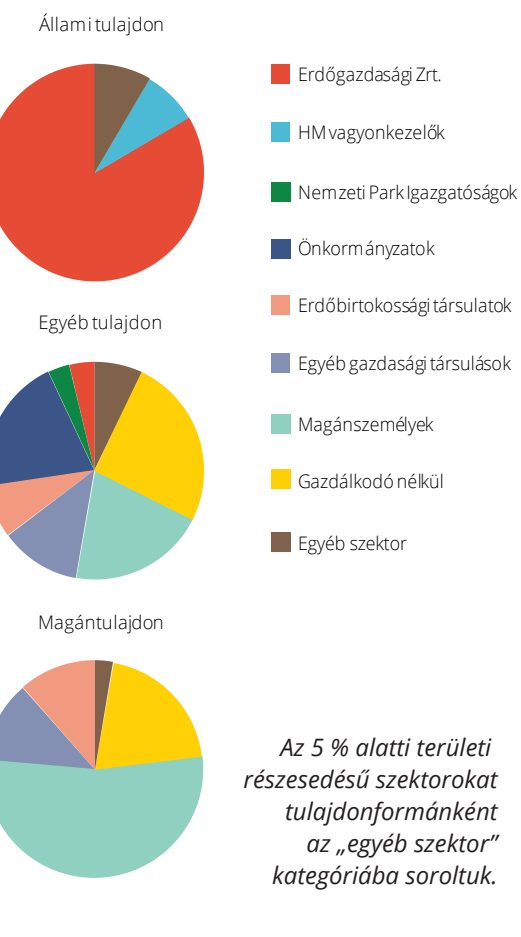
Üzemméret alatt az egy erdőgazdálkodó által kezelt területet értjük.

Az erdőgazdálkodók koreloszlása

Az Európai Erdők által kidolgozott indikátorok nem csupán magára az erdőre vonatkoznak, több mérőszám az erdőgazdálkodókkal kapcsolatos információkat összegzi. Magyarországon a teljes erdőterület 44 %-át kitevő, nem állami tulajdonban lévő erdők a gazdálkodás szempontjából térben elaprózottak, hiszen az egy erdőgazdálkodó által kezelt terület jóval kisebb az állami tulajdonú erdőkhöz képest. További problémát jelent a gazdálkodó nélküli területek magas aránya, ill. az erdőgazdálkodók kiöregedése. Az erdőgazdálkodók átlagos életkora 60 év feletti.

Az erdőgazdálkodói szektorok eloszlása tulajdonformánként

Az 5 % alatti területi részesedésű szektorokat tulajdonformánként az „egyéb szektor” kategóriába soroltuk.

Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2019-ben

A kiadvány az erdészeti hatóság által vezetett Országos Erdőállomány Adattár alapján készült.

